

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Valtion rooli ja ohjaukset liikunta- ja urheilukulttuurin edistämiseksi -työryhmä / Muut liikuntajärjestöt -ryhmän kuuleminen

Alla hyväksyneet "muut liikuntajärjestöt" lausuvat yhteisesti Liikkujan polku -verkoston koordinoimana valtion roolista ja ohjaukseista liikunta- ja urheilukulttuurin edistämiseksi. Lausunnon tavoitteena on koota yhteenvedo keskeisimmistä lausuttavista teemoista Harry Harkimon johtaman työryhmän pyynnöstä.

Lausunto pohjautuu yhteiseen tilaisuuteen (10.3.2017), siellä sovittuihin keskeisiin teemoihin sekä sen pohjalta avoimeen lausunnon valmisteluun. Lausunto on lähetetty hyväksyttäväksi kaikille "muut liikuntajärjestöt" OKM:n jakelussa oleville tahoille, jotka ovat halutessaan hyväksyneet tuotetun sisällön. Aikataulusyistä järjestöjen hallituksista suurin osa ei ole todennäköisesti ehtinyt käsitellä tätä lausuntoa omissa kokouksissaan ja lausunnon ovat hyväksyneet tahojen operatiiviset vastuuhenkilöt.

Yhteisen lausunnon ovat hyväksyneet seuraavat tahot (27 järjestöä):

Finlands Svenska Idrott (Christel Björkstrand)
Hengitysliitto (Markku Hyttinen)
Koululiikuntaliitto KLL (Kristiina Jakobsson)
Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat LIITO ry (Tiina Apajalahti)
Neuroliitto (Riitta Samstén)
Opiskelijoiden Liikuntaliitto (Hanna Laakso)
Reserviläisurheiluliitto (Risto Tarkiainen)
Sukeltajaliitto (Sari Nuotio)
Suomen Aikidoliitto ry (Pauliina Niskanen)
Suomen Aikuisurheiluliitto ry (Vesa Lappalainen)
Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry (Saija Sippola)
Suomen Dartsliitto ry (Marjo Jussila)
Suomen Erotuomarien Liitto ry (Visa Engman)
Suomen Fitnessurheilu (K.P. Ourama)
Suomen Kyykkäliitto (Jyrki Juvonen)
Suomen Latu (Eki Karlsson)
Suomen Oriental Moodo -liitto (Seppo Iivonen)
Suomen monikulttuurinen liikuntaliitto (Katja Arpalo)
Suomen Reumaliitto (Maria Ekroth)
Suomen Sydänliitto (Tuija Brax)
Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto (Kristiina Heinonen)
Suomen Valjakkourheilijoiden liitto ry (Kaisu Salminen)
Suomen Valmentajat (Kristiina Danskanen)
Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU (Riikka Juntunen)
Suomen Vapaaotteliitto ry (puheenjohtaja Heikki Kajjalainen)
Suomen Voimanostoliitto ry (puheenjohtaja Tero Hyttinen)
WAU ry (Rami Luomanpää)

Liikuntapoliittinen selonteko ja strategia

Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntayksikön keskeisenä tehtävä on kerätä yhteinen näkemys tulevaisuudesta ja laatia sen pohjalta liikuntapoliittinen selonteko. Tämän työn tehtävänä on arvioida minkälaisessa fyysisen aktiivisuuden, liikunnan ja urheilun maailmassa elämme vuonna 2050. Samalla selvityksessä linjataan pitkän tähtäimen tahtotila ja strategiset päämäärät sekä keskeisimmät toimenpidekokonaisuudet.

Selonteon avulla pystytään suhteuttamaan toiminnan osa-alueet toisiinsa nähden sekä vaikuttamaan muiden ministeriöiden liikunnan edistämisen liittyviin toimintoihin. Suomalaisten liikunta-aktiivisuuden edistämistä tulee katsoa paljon nykyistä laajemmin kuin vain nykyisten 150 M€:n veikkausvoittovarojen kannalta.

Liikuntapoliittinen selonteko antaa pohjan kansalliselle 4-8 vuoden välein tehtävälle strategialle, jossa määritetään tärkeimmät tavoitteet ja mittarit fyysisen aktiivisuuden, liikunnan ja urheilun ylläpidolle ja edistämiseksi.

Selkeät ja priorisoidut linjaukset ovat tarpeen, jotta vältetään osaoptimoinnit liikunnan toimialan sisällä ja tavoitteet kohtaavat käytettävissä olevat tai tarvittavat resurssit. Esimerkiksi vähäisen liikkumisen haasteet ovat kaikkien tiedossa, mutta resurssit asioiden ratkaisemiseen puuttuvat isossa kuvassa.

Liikuntapoliittisen selonteon ja siihen pohjautuvan strategian suunnittelun, arvioinnin ja päivittämisen tulee kuulua esimerkiksi ministerin vetämän Liikuntaneuvoston ydintehtäviin. Tämä edellyttää, että neuvosto koostuu nykyistä enemmän eri asiantuntija- ja toimijatahoista, jotka sitoutuvat ja vievät yhteistä strategiaa eteenpäin.

Yleisavustukset järjestöille

Yleisavustuksia tulee kehittää suuntaan, joka mahdollistaa toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun ja arvioinnin. Nykyisen järjestelmän suurimmat ongelmat ovat pitkät käsittelyajat, lyhyet avustusjaksot ja kehittämistoiminnan hankkeistuminen.

OKM:n liikunta-avustuspäätökset ovat viime vuosina tulleet vasta silloin, kun neljännesvuosi on jo kulunut. Pitkittynyt päätöksenteko aiheuttaa turhaa byrokratiaa riskienhallinnan näkökulmasta. Toimintamallia, jossa järjestö saa esimerkiksi kolmen vuoden tavoitebudjetin käyttöönsä ja päätökset ajoissa ennen toimintavuoden alkua, luo liikuntajärjestöille ennustettavuuden kautta pitkäjänteisyyttä sekä mahdollistaa oikea-aikaisen suunnittelun ja toimeenpanon.

Nykyinen rahoitusmalli ohjaa tekemään kehittämistyötä pitkälti hankerahoituksen turvin. Kokonaissuunnittelun kannalta on parempi saada yhdistetty määräraha, jossa osa rahoituksesta kohdentuu perustoiminnan lisäksi kehittämiseen. Kehittämistoiminnan suunnasta rahoittaja ja järjestö sopivat osana toiminta-avustuksen hakemista. Tämä vähentää hallintoa, tekee kehittämistoiminnasta pitkäjänteisempää ja edistää uuden toiminnan juurtumista. Erillisillä hankeavustuksilla voidaan tukea esimerkiksi järjestöjen yhteisiä laajoja hankkeita ja kokeilukulttuurihankkeita, joilla testataan täysin uudenlaista toimintaa.

Hyvä hallintotapa

Hyvä ja tehokas hallinto mahdollistaa suunnittelun ja oikea-aikaisen toiminnan järjestöissä. Yllä olevaan kuvaan on koottu keskeiset hyvän hallintotavan elementit: ennustettavuus, oikea-aikaisuus, läpinäkyvyys ja tehokkuus. Osa mainituista asioista on kuvattu tarkemmin kohdassa "yleisavustukset järjestöille". Lisäksi tulee huomioida alla esitetyt näkökohdat.

Liikuntakentän monipuolisuus ja erilaisuus on voimavara suomalaisten liikunnan edistämisessä. Toiminta-avustusten jakamiseen on löydettävä päätöksiä tukevia mittareita, jotka huomioivat arvovalinnat, avustuksen saajan toimintamuodot ja toiminnan tulokset. Tuloksia ja vaikuttavuutta voidaan parhaiten mitata ja arvioida, kun avustuksen saajat ja valtio yhdessä määrittelevät mittarit, sekä arvioinnissa ovat mukana avustuksen saajat ja valtio yhdessä alan asiantuntijoiden kanssa.

Toiminnan tuloksellisuuden lisäksi mittareissa pitää näkyä erilaiset liikkujakohderyhmät sekä oman varainhankinnan perusedellytykset. On eri asia tuottaa maksullista toimintaa aktiiveille ja liikunnasta innostuneille kuin maksutonta toimintaa oman terveytensä puolesta liian vähän liikkuville, jotka usein eivät ole halukkaita tai kykeneviä maksamaan liikunnasta. Oma varainhankinta ei aina ole mahdollista - ja silloin, kun se matalan kynnyksen liikunnassa toteutuu, ei siitä ainakaan pidä rangaista valtionosuuskelpoisuutta vähentävänä tekijänä.

Poikkihallinnollinen yhteistyö

Väestön fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan vähäisyys - kaikissa ikäryhmissä - aiheuttaa merkittäviä ongelmia koko yhteiskunnassamme niin yksilöiden kuin kansanterveyden ja -

talouden näkökulmista. Liikkumattomuuden haittojen vähentäminen ja liikunnan varsin hyvin tunnettujen hyötyjen saavuttaminen ei ole mahdollista yksin OKM:n liikuntatoimialaan kuuluvilla toimenpiteillä. Liikunnan laaja-alainen edistäminen ja liikkumisen esteiden poistaminen on mahdollista vain monipuolisella poikkihallinnollisella ja -toiminnallisella yhteistyöllä. Liikkumisen edistämisen tulee sisältyä eri sektorien strategiseen suunnitteluun ja tehtävien päätösten liikuntavaikutusten arviointiin. Koska liikunnan edistäminen palvelee ensinnäkin useiden eri hallinnonalojen tavoitteita ja toisaalta sen tehokas edistäminen edellyttää liikunnan ottamista huomioon ”läpäisyperiaatteella” kaikessa poliittisessa päätöksenteossa, tulee yhtenä OKM:n tärkeimpänä tehtävänä myös jatkossa olla poikkihallinnollisen yhteistyön edistäminen. Tämän työn tulee pohjautua edellä ehdotettuun pitkántähtäimen liikuntapoliittiseen selontekoon sekä kansalliseen liikunta- ja urheilustrategiaan.

Järjestöjen toiminnan kannalta tämä tarkoittaa sitä, että myös avustusjärjestelmien tulee kannustaa sektorirajat ylittävään yhteistyöhön vaikuttavien tulosten aikaansaamiseksi, resursseja tehokkaasti hyödyntäen ja yhdistäen. Tämä edesauttaa eri toimialoja edustavien hakijoiden keskinäistä vuoropuhelua, yhdenvertaista kohtelua ja mahdollisuutta saada rahoitusta eri lähteistä. Lähtökohtana on ennen kaikkea toiminta kohti yhteistä tavoitetta kansalaisten liikkumisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

”Muut liikuntajärjestöt” kiittävät mahdollisuudesta lausua työryhmälle, jonka tavoitteena on selvittää valtion rooleja ja ohjauskeinoja liikunnassa. Työtä organisoinut Olympiakomitean koordinoima Liikkujan Polku -verkosto on tarvittaessa käytössä myöhemminkin vastaavanlaisten selvitysten työstämiseen.